

Vårt datum	Vårt Dnr:
210608	ÄRD-32831- B3W6P8
Ert datum	Ert Dnr:
210308	S2020/09765

Socialdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Remissvar på: Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre (SOU 2020:69)

Sveriges Ingenjörer har till Socialdepartementet beretts att inkomma med svar på ovanstående utredning. Detta är våra åsikter kring denna.

Inledning

En förutsättning för det moderna samhället och dess utveckling är att en så stor del som möjligt av befolkningen arbetar. Ska vi kunna behålla den typ av välfärdssamhälle som byggts upp av tidigare generationers arbete behöver det skapas förutsättningar för att fler ska kunna vara kvar i arbetslivet längre. Att människor på grund av regelverk, formella hinder, hälsa eller attityder lämnar arbetsmarknaden tidigare än vad de själva önskar är olyckligt för såväl den enskilda människan som samhället i stort. Lika väl som att samhället bör uppmuntra till att fler arbetar längre, så måste såväl lagar som regler och de avtal som arbetsmarknadens parter upprättat vara i samma riktning.

Sveriges Ingenjörer konstaterar att utredningen är omfattande och lyfter förtjänstfullt fram såväl problem som utvecklade förslag på lösningar. På några punkter ser vi dock behov av förtydliganden och för dessa redogörs som följer.

Villkor för ett möjligt längre arbetsliv

Utredningen skriver att de ser tre villkor som måste uppfyllas för att göra ett längre arbetsliv möjligt. Dels lyfter de att den enskilde *kan arbeta*, dvs arbetsförmågan i relation till arbetets krav. Dels lyfter de kravet att den enskilde måste *vilja arbeta* längre och till sist att den enskilde *får arbeta* längre.

Det första kravet handlar om såväl *hälsa* som *kompetens*. Det andra om den egna *preferenser* och *ekonomiska förutsättningar*. Givet att förutsättningarna finns är det en fråga om valet mellan arbete och fritid. Det tredje är de

formella begränsningar som uppstår, men även här är vissa delar ekonomiska då *förutsättningarna för arbete* är ett socialförsäkringssystem och en arbetslöshetsförsäkring som matchar arbetet.

Dessa tre delar hänger samman. Ett systematiskt och förebyggande arbetsmiljöarbete bidrar till möjligheterna att arbeta längre. En väl fungerande företagshälsovård och aktivt arbete för att såväl förebygga skador och sjukdomar som att kunna rehabiliteras bidrar positivt till möjligheterna till ett längre arbetsliv. Man får inte heller glömma att många människor har slitsamma arbeten och i flera fall därför inte har förutsättningar att jobba längre. Inte minst här spelar socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen in. Olika åldersgränser i socialförsäkringarna respektive i arbetsmarknadslagstiftningen inkluderande LAS och pensionssystem ökar risken för undanträngningseffekter.

Regelverken måste förändras och synkroniseras

Nu gällande regelverk är inte synkroniserade mellan socialförsäkringssystemet inklusive arbetslöshetsförsäkringen och de lagar och regler som styr arbetsmarknaden i övrigt. Utredningen betonar vikten av att förändringar av de olika delarna sker parallellt och samordnat, det vill säga att justerade åldersgränser för anställningsskydd innebär förändrade åldersgränser i övriga delar av socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Sveriges Ingenjörer menar att dessa förändringar inte bara är nödvändiga utan snarare en förutsättning för en fungerande arbetsmarknad och ett längre arbetsliv. Genom förändringar som dessa skapas resurser som gör att samhället har råd med en ekonomisk trygghet för de som inte kan jobba längre samtidigt som de som kan och vill arbeta längre bereds möjlighet att göra så.

Kompetensutveckling som ett verktyg för längre arbetsliv

Ett annat viktigt verktyg för att göra ett längre arbetsliv möjligt är att var och en också har möjlighet till kompetensutveckling och/eller vidareutbildning för karriärväxling. En personalpolitik som stödjer kompetensutveckling och ett utbildningssystem som bättre anpassas för att kunna kombinera förvärvsarbete med studier är nödvändiga inslag. Delegationen skriver att *det behöver finnas möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling genom hela arbetslivet*. Det livslånga lärandet är som utredningen skriver ett *gemensamt ansvar och kräver aktiva insatser från staten och arbetsmarknadens parter för att säkra kompetensutveckling genom hela arbetslivet*.

Sveriges Ingenjörer ser positivt på flera av de förslag som utredningen lägger fram. Det gäller framför allt studiemedelsystemets regelverk av-

seende åldersgränser. Däremot ställer vi oss tveksamma till nyttan med att studier på kvartsfart ska vara studiemedelsberättigande för redan förvärvsarbetande. Ska detta gälla yrkesverksamma så kommer fribeloppen att vara kraftigt gränssättande varför åtgärden framstår som verkningslös.

Förbundet delar uppfattningen att det är önskvärt med ett större utbud av utbildningar som är anpassade efter arbetsmarknadens och den enskildes behov, men att det också sker med en utgångspunkt i de praktiska omständigheter som är styrande. Eller för att uttrycka det med utredningens egna ord: *Det bör bli lättare att gå en kortare yrkesinriktad utbildning på deltid eller kvällstid.*

Flexibilitet och valfrihet

Utredningen lyfter behovet av möjligheter till mer flexibla sätt att lämna arbetslivet till förmån för pension. Det finns redan möjligheter till flexibel pension, bland annat genom avtalslösningar såsom till exempel *flexpension*. Avtalslösningar som dessa visar hur arbetsmarknadens parter tillsammans kan finna och utveckla väl fungerande lösningar för att den som vill ska kunna minska på arbetstakten i slutet av arbetslivet men ändå fortsätta jobba i begränsad omfattning. På så vis förlängs arbetslivet samtidigt som man tjänar in en högre pensionsnivå.

En praktisk begränsning som nämns men inte behandlas djupare i utredningen är den nuvarande skattelagstiftningen. Man skriver att *drivkrafterna i skattelagstiftningen bör vara utformade så att de främjar fortsatt arbete*. Detta är såväl nödvändigt som önskvärt, men utredningen berör inte alls frågan om möjligheterna att återgå till arbete efter pensionering. Man lägger i sak allt fokus på skillnaden som finns mellan förvärvsinkomster och pensionsmedel (men pekar också förtjänstfullt på de marginaleffekter som såsom garantipension och bostadstillägg medför vid valet att gå i pension vid en viss ålder eller inte.) Ett stort praktiskt hinder i skattelagstiftningen är att det idag inte går att stoppa eller ändra en redan påbörjad utbetalning av tjänstepensionen. Dvs om utbetalningarna från en tjänstepension en gång har påbörjats så går den inte att avbryta och flytta fram i tid. Det bidrar till en inlåsnings effekt av potentiell arbetskraft. Sveriges Ingenjörer anser att detta är en onödig friktion. Skattelagstiftningen måste i detta justeras så det blir möjligt att förändra ett redan påbörjat uttag av tjänstepensionen.

Tjänstepensionen är en produkt av förhandlingar

Sveriges Ingenjörer noterar att utredningen (s.234) diskuterar hur anställda tjänar in sin (avtalade) tjänstepension. Man skriver att *tjänstepension bör inte ha någon nedre eller övre åldersgräns* och att de regler som idag finns

bör tas bort. Vidare står att intjänande till tjänstepensionen bör fortsätta så länge individerna arbetar. Sveriges Ingenjörer vill därför påminna om att tjänstepensionen är en produkt av förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Avtal som är anpassade utifrån gällande skattelagstiftning och olika branschens förutsättningar och ambitioner. Detta är ingenting som regleras i lag utan är helt och hållet gällande avtal mellan parterna. I den mån som tjänstepensioner ses som ett problem bör snarast skatteproblematiken (se ovan) utredas istället för att på politisk väg försöka ändra framförhandlade villkor.

Avslutningsvis

Sveriges Ingenjörer vill peka på att flera av de lösningar och förslag som utredningen beskriver, om än i olika omfattning, har en koppling till befintliga kollektivavtal. Det betyder att förändringar måste utgå från en intressegemenskap och föregås av diskussion och dialog med arbetsmarknadens parter.

SVERIGES INGENJÖRER

Elisabeth Arbin
Chef för Politikutveckling och opinion

Patrik Björnström
Handläggare